

Energidepartementet

Sendes digitalt til postmottak@ed.dep.no

Oslo, 20. september 2024

Høring av forslag til endringer i energiloven

1 Innledning

Det vises til høringsbrev og høringsnotat datert 26. juni 2024 vedrørende forslag til endringer i energiloven. Norges televisjon AS (heretter «NTV») ble i epost av 2. september i år fra Energidepartementet v/seniorrådgiver Tuva Hassel gitt utsatt frist til 20. september 2024 med å inngi høringssvar.

NTV vil med dette inngi sine merknader til forslaget.

2 Om NTV og bakgrunnen for inngivelse av høringssvar

NTV har konsesjon for utbygging og drift av det digitale bakkenettet for TV og radio («DTT-nettet»), og frekvenstillatelse for frekvensspektrumet 470-694 MHz. NTV leverer distribusjonskapasitet og tjenester til sine kunder NRK og RiksTV, og sørger for stabil utsending av TV- og radiokanaler gjennom det digitale bakkenettet over hele landet. NTV er i den forbindelse en av flere tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester.

Elektronisk kommunikasjon er av avgjørende betydning for det norske samfunnet, og legger til rette for kommunikasjon i form av overføring av signaler som både lokalt næringsliv, kommunene og andre offentlige etater samt innbyggerne benytter daglig og er avhengig av i sin virksomhet. En rekke elektroniske kommunikasjonsnett er foruten installasjoner på bakken som sender eller mottar signaler, avhengig av frekvensspektrumet i luftrommet for overføring av sine kommunikasjonssignaler. For NTV har særlig de senere års utbygging av vindkraftverk forårsaket signalforstyrrelser. DTT-nettet som NTV er ansvarlig for, er et nettverk for distribusjon av TV- og radiokanaler som består av 432 større og mindre sendestasjoner montert i master på fjelltopper og høydedrag rundt om i landet, samt et eget satellittskyggenett med i underkant av 500 sendestasjoner som dekker områder som ikke har satellittdekning. Nettverket kalles «bakkenett» fordi senderne står på bakken, men selve signalene sendes gjennom lufta.

Områdene hvor NTV har sine sendestasjoner har til dels vist seg som attraktive lokasjoner for vindkraft. Forstyrrelser i luftrommet mellom sender og mottaker forårsaket av vindkraftverk, kan imidlertid føre til forstyrrelser på NTVs TV- og radiosignaler. Mottakerne av TV-signaler i det digitale bakkenettet mottar signaler dels gjennom direkte linje (fri sikt) mellom sender og mottaker, og dels gjennom refleksjon (det vil si at mottakeren mottar signaler reflektert av f.eks. et fjell). Særlig vindkraftverk har vist seg å forstyrre de bakkebaserte TV- og radiosignalene («DTT-signalene»)¹. Signalet er forstyrret når bilde og lyd påvirkes slik at seer opplever at lyd eller bilde faller bort eller blir avbrutt («hakker»). Virkningen av signalforstyrrelser forårsaket av vindkraftverk, kan sammenlignes med det at noen ødelegger en fysisk fiberkabel som overfører kommunikasjonssignaler, dvs. forbindelsen ødelegges/kuttes. Det finnes flere eksempler på at forstyrrelser på DTT-signalene har oppstått som følge av vindkraftverk, blant annet på Vardafjellet og Hennøy. Risikoen for forstyrrelser er størst der installasjonen ligger tett opp til NTVs sender eller tett på mottaker (hus, hytte eller

¹ For det første kan vindkraft installasjonene skape forstyrrelser når de kommer mellom sender og mottaker (såkalt «forward scatter»). For det andre kan installasjonene forstyrre signalene dersom de kommer mellom mottaker og et refleksjonspunkt. For det tredje kan en installasjon forstyrre signalene ved at den reflekterer signalet fra en sender eller et refleksjonspunkt ved at den «kaster» signalet i en ny retning og dermed skaper forstyrrelser for de eksisterende signalene (såkalt «backscatter»).

lignende hvor TV- og radiosignalet mottas). Forhold som særlig kan påvirke om forstyrrelser oppstår, er konkret plassering av vindturbinene, herunder installasjonens høyde og diameter mv.

Som følge av nevnte problemstillinger, har NTV de senere årene vært involvert som høringsinstans i flere konsesjons- og planprosesser knyttet til vindkraft. I andre saker har NTV ikke blitt involvert i det hele tatt eller kun svært sent i prosessen. Sistnevnte gjelder også saker hvor signalforstyrrelser har oppstått. NTV har som følge av sine erfaringer synspunkter på flere av de problemstillinger og forslag som tas opp i høringsnotatet.

3 Innspill til høringsnotatets forslag til endringer i energiloven

3.1 Innføring av hjemmel for tidlig saksavslutning

NTV støtter forslaget om at det innføres en hjemmel for tidlig saksavslutning allerede i meldingsfasen i tilfeller hvor det på et tidlig stadium avdekkes at det omsøkte prosjektet ikke er realiserbart.

Hensynet til både myndighetenes og berørte tredjeparter ressursbruk, tilsier at søknader hvor det tidlig avdekkes at de ikke er realiserbare, bør avsluttes så raskt som mulig fremfor at det brukes unødige tid og kostnader til utredninger og høringsuttalelser. For aktører som NTV som også er avhengig av å innhente utredninger av risiko for signalforstyrrelser fra tredjepart, er slike høringsprosesser både tidkrevende og kostbare.

NTV mener i denne forbindelse av det foreslåtte alternativ d), dvs. at det «planlagte tiltaket klart vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø og annen arealbruk» er et viktig grunnlag for tidlig saksavslutning. I høringsnotatet er det lagt til grunn at dette alternativet er aktuelt der saken ikke har potensial for tilstrekkelig avbøtende tiltak og/eller at tiltakets fordeler ikke kan veie opp for ulempene. NTV har forståelse for at dette alternativet kun skal anvendes i kvalifiserte tilfeller, men vil fremheve at i hvilken grad avbøtende tiltak er et alternativ varierer ikke bare av hva som er mulig å gjennomføre, men også konsesjonssøkers vilje til å ivareta andre interesser. NTV har i mange sammenhenger hatt et godt samarbeid med vindkraftutbyggere med tanke på avbøtende tiltak der det har blitt identifisert risiko for eller har oppstått forstyrrelser for DTT-signalene, mens det i andre saker har vært vanskelig å nå frem med fakta og få utbygger til å akseptere at det foreligger risiko for signalforstyrrelser og ta ansvar for de ulemper tiltaket må antas å få eller har fått for TV-seere og NTV og NTVs kunder, beredskapshensyn med videre. Tiltakshavers villighet til å adressere de negative virkninger tiltaket vil ha for andre interesser, bør etter NTVs oppfatning være et moment i vurderingen etter alternativ d).

NTV ber også om at ordet «arealbruk» erstattes av «bruk av areal og luftrom», slik at de virkninger tiltaket vil ha for elektroniske kommunikasjonstjenester også fanges opp av ordlyden. Det er viktig nettopp av den grunn at det er mange nasjonale aktører, i tillegg til NTV, som bruker luftrommet til elektronisk kommunikasjon som tjener hele nasjonen Norge. Dette omfatter blant annet Forsvaret, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og alle telekomoperatørene Telenor, Telia, Lyse (ICE).

3.2 Innføring av krav om at tiltak må meldes på nytt dersom det ikke er søkt konsesjon innen to år etter fastsettelse av utredningsprogrammet

NTV støtter forslaget. Når saker trekker ut i tid, er det NTVs erfaring at anlegget i praksis blir endret f.eks. i form av at vindkraftinstallasjonene har blitt høyere, turbindingens størrelse større og at den konkrete plasseringen av de enkelte turbinene endres osv. Dette er forhold av sentral betydning for risikoen for at vindkraftverk kan forårsake forstyrrelser for elektronisk kommunikasjon. Etter NTVs syn, er det viktig at det hele tiden er klart hvordan tiltaket som meldes ser ut og hva man som høringsinstans skal uttale seg om, og at det ikke gis konsesjon til vindkraftverk som når de realiseres ser annerledes ut enn det som ble meldt. Det foreslåtte kravet vil bidra til å oppfylle dette.

3.3 Modernisering av søknadsreglene

NTV støtter også departementets forslag til modernisering av søknadsreglene. For NTV som er en aktør med installasjoner over hele landet, er det ikke mulig å følge med på søknader som legges ut på fysiske steder. Det må imidlertid stilles krav om at tiltakshaver tar kontakt med aktører som potensielt kan bli berørt, herunder NTV og alle andre tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester. NTV vil i den forbindelse berømme NVE og Nkoms arbeid med og formalisering av retningslinjer for ekom og vindkraft som har bidratt til å gjøre

problemstillingene knyttet til vindkraft og elektronisk kommunikasjon mer kjent og ført til at flere tiltakshavere tar kontakt med NTV. NTV møter likevel fortsatt aktører som ikke er kjent med problemstillingene knyttet til elektronisk kommunikasjon og disse retningslinjene.

NTV støtter videre at det innføres en adgang til å utsette behandling av konsesjonssøknader i påvente av informasjon som kommer frem i energiplanleggingssamarbeid. Forutsetningen må være at det ikke skjer endringer i tiltaket som har betydning for berørte tredjepartsinteresser sammenlignet med hva som er utredet.

3.4 Konsesjonens varighet

NTV støtter forslaget om at konsesjoners maksimale lengde kan økes til maksimalt 50 år, men ikke lenger en anleggenes antatte tekniske levetid. Det vil bidra til effektiv utnyttelse av investeringene i anlegget samtidig som det sikres at det ikke legges beslag på arealressursene lenger enn formålet tilsier.

3.5 Regulering av detaljplanfasen

NTV støtter at krav til utarbeidelse av detaljplan som må godkjennes før bygging av nye tiltak kan iverksettes, lovfestes for nye anlegg med anleggskonsesjon, og at myndighetene kan stille vilkår for godkjenning av slik detaljplan. Etter NTVs oppfatning vil en tydeligere hjemmel for slike detaljplaner, herunder med presisering av at det som vilkår for godkjenning av detaljplanen kan settes tyngende vilkår/forpliktelser for konsesjonæren knyttet til avbøtende tiltak av hensyn til andre interesser, medføre at detaljplaner i større grad vil ta for seg og beskrive relevante avbøtende tiltak enn det NTV erfarer har vært praksis inntil nå. I tilfeller der konsesjonær selv ikke vil adressere avbøtende tiltak eller beskrive tilstrekkelige tiltak, kan myndighetene stille gjennomføring av nærmere identifiserte tiltak som vilkår for godkjenning. Det må også stilles krav til at avbøtende tiltak skal rettes inn mot den plattformen for elektronisk kommunikasjon som er forstyrret og den/de aktør(ene) det gjelder. Etter NTVs oppfatning vil en klargjøring av dette kunne bidra til å dempe og løse en del av de interessekonflikter som oppstår i tilknytning til etablering av nye energianlegg.

Etter NTVs oppfatning er det i denne forbindelse viktig at det stilles helt klare minimumskrav til innholdet i detaljplanen, herunder at detaljplanen inneholder et kart med detaljert beskrivelse av plasseringen av installasjonene og en teknisk beskrivelse av mastenes høyde, turbinenes dimensjoner og andre forhold av betydning for berørte tredjeparter og andre interesser. Det må videre stilles krav om at det i detaljplanen tydelig gjøres rede for endringer i anlegget sammenlignet med de beskrivelser som lå til grunn for konsesjonen, og hva som ble konsekvensutredet i forbindelse med konsesjonssøknaden. Det må herunder være tydelige krav om at det i forbindelse med utarbeidelse av detaljplanen utredes om – og i tilfelle hvilke virkninger dette har for andre interesser og hvordan disse interessene foreslås ivarettatt.

NTV har erfaring med at tiltakshaver i flere vindkraftutbygginger har konsekvensutredet og fått konsesjon, for deretter å gjøre endringer i anlegget i detaljplanene uten at endringer av forhold som nevnt over er konsekvensutredet. I forhold til elektronisk kommunikasjon må det foretas nye utredninger av slike endringer nettopp fordi de kan påvirke risikoen for signalforstyrrelser. NTV viser i denne forbindelse til at en del av de konflikter som har oppstått mellom NTV og vindkraftutbyggere, synes å kunne tilbakeføres til at det har vært forskjeller på de anlegg som har blitt konsekvensutredet, som er konsesjonssøkt og beskrevet i detaljplaner og det som faktisk har blitt bygd.

Det bør av ordlyden i lovteksten eller i det minste i forarbeidene, presiseres at andre interesser ikke bare er knyttet til miljø- og mer generelle samfunnsinteresser, men at også tredjeparters næringsinteresser er relevant i denne forbindelse. Elektronisk kommunikasjonsnettverk ivaretar i så måte både generelle samfunnshensyn herunder definerte samfunnsoppdrag gitt i konsesjoner som også inkluderer og inngår i totalberedskapen for beredskap og sikkerhet i Norge og private næringsinteresser.

Når det gjelder mulighet til å gjøre unntak fra eller frafalle kravet om en detaljplan, må det av samme grunner som nevnt over, være en forutsetning at relevante detaljer med hensyn til anleggsinstallasjonenes beliggenhet og fysiske karakteristika er grundig beskrevet i konsesjonssøknaden og at tiltaket ikke endres i forhold til det som er konsesjonssøkt og konsekvensutredet.

NTV støtter også at NVE skal føre kontroll med og få hjemmel til å ilegge administrative sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr, i tilfeller hvor det bygges anlegg som ikke er i samsvar med det som er beskrevet i

detaljplanen. Dette vil skape en oppfordring til å lage nøyaktige detaljplaner og forhindre utvidelser/ending av anlegg i strid med detaljplan.

3.6 Byggefrister

Når det gjelder krav til byggestart, mener NTV at et krav om byggestart 5 år etter konsesjon er gitt, er en for lang frist og at denne maksimalt bør settes til 3 år, og helst innen 2 år.

En kortere frist vil bidra både til de alminnelige samfunnsinteresser i få realisert ny grønn energiproduksjon som myndighetene har godkjent raskere, og til at det oppstår færre problemstillinger knyttet til at anleggene som bygges blir annerledes enn det som er konsesjonssøkt. Den teknologiske utviklingen innen energiproduksjon skjer raskt. Innen vindkraft har f.eks. master og turbiner i takt med utviklingen blitt stadig høyere og større. I prosjekter hvor det går lang tid mellom konsesjon og bygging skjer det erfaringsmessig betydelige endringer i prosjektene som f.eks. øker risikoen for signalforstyrrelser for elektroniske kommunikasjonssignaler. Ved å ha stramme frister, unngår man i større grad at slike problemstillinger oppstår. At myndighetene oppnår det grønne skiftet raskere bør være et mål i seg selv jf. tidsfrister for realisering.

NTV mener imidlertid at konsekvensen av en fristoversittelse, bør være at konsesjonen faller bort. Det er bedre at disse prosjektene må søke om konsesjon på nytt slik at man får en betryggende behandling av endringer i anleggene. I de tilfeller der det er få eller ingen avvik fra det som det tidligere ble søkt om og gitt konsesjon til, vil både søknads- og godkjennelsesprosessen kunne gjennomføres raskt.

Når det gjelder adgangen til å gi fristutsettelse, mener NTV at det maksimalt bør kunne gis fristutsettelse med 8 måneder om gangen og maksimalt to ganger. Dersom det gis en så vid adgang til å søke fristutsettelse som departementet foreslår, vil forslaget om krav til byggestart ikke få noen reell virkning og de ulempene man har hatt med at realisering av prosjektene blir utsatt, vil fortsette. Konsekvensen blir at det grønne skiftet utsettes.

3.7 Omgjøring

NTV vil avslutningsvis også uttrykke sin støtte til forslaget om at konsesjonsvilkår og andre tillatelser kan omgjøres av hensyn både til allmenne og private interesser, og håper at dette vil bidra til å gjøre det enklere for departementet å omgjøre konsesjonsvilkår av hensyn til andre interesser.

NTV har dessverre erfaring med at konsesjonssøkere har «glemt» å inkludere NTV i høringer slik at NTV ikke er blitt gjort kjent med planene og fått uttalt seg om dem, at myndighetene har oversett dette og at det som følge av dette er gitt konsesjon uten at det er satt vilkår som ivaretar blant annet NTVs DTT-signaler. Når det da i etterkant og i forbindelse med etablering av vindkraftverk har oppstått signalforstyrrelser, har angjeldende konsesjonsinnehavere nektet å iverksette avbøtende tiltak under henvisning til at det ikke er noe i konsesjonen som forplikter dem til dette. NTV har i slike situasjoner bedt om at konsesjonene omgjøres for å inkludere slike vilkår, men disse sakene ligger fortsatt – etter flere år – til behandling i departementet.

NTV mener at allmenne interesser i seg selv tilsier omgjøring i de saker som er nevnt over, men ser at det kan være behov for omgjøring også av hensyn til private interesser.

Når det gjelder elektroniske kommunikasjonsnett som DTT-nettet, ivaretar de både allmenne og private interesser. Et eksempel på en allmenn interesse er den beredskapsrolle NTVs DTT-plattform har med hensyn til å være et redskap for myndighetene til å nå ut til befolkningen med informasjon i nød- og krisesituasjoner som en del av totalberedskapen i Norge. En slik rolle kan ikke ivaretas i områder hvor signalforstyrrelser har oppstått som følge av vindkraftinstallasjoner. Det er flere eksempler de senere år på at andre kommunikasjonsplattformer har gått ned som følge av brann og uvær, og hvor den eneste gjenstående måten myndighetene har kunnet nå ut til befolkningen på har vært via NTVs DTT-signaler. DTT-nettet er dessuten allmennkringkasteren NRKs primære distribusjonsplattform. Det må videre tas i betraktning at signalforstyrrelser fra vindkraft fører til at folk som er bosatt i eller har fritidsboliger i områder utsatt for signalforstyrrelser, mister tilgang til TV-signaler. Det er ikke alle disse som har tilgang til alternative plattformer. Slik signalforstyrrelse er selvsagt også til skade for NTV og NTVs kunder, RiksTV og NRK, som ikke når frem til sine seere/kunder med sine tjenester.

NTV takker for anledningen til å få gitt innspill til forslaget. Vi står selvsagt til disposisjon dersom departementet skulle ha spørsmål.

Med vennlig hilsen

Trude Malterud
Adm. Dir.
Norges televisjon AS (NTV)